

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

שם השיעור אשת חיל מי ימצא: הסיפור של רות ובוועז (שיעור מס' 166)

שם המרצה יעל ציגלר (yaelziegler@gmail.com)

1) רות רבה (לרנר) פרשה ד

איש גבור חיל ולהלן הוא אומר כי אשת חיל את (רות ג', י"א). [אמ' ר' אבהו] [נפיל] נסיב נפילא מה הן מולידין? גבור. בעז נסב לרות מה הן מעמידין? יודע נגן וגבור חיל (שמואל א' ט"ז, י"ח).

2) רשב"ם בראשית פרק מז

(ו) אנשי חיל - ראויים לגבורה ולשררה, כמו אשת חיל את.

3) חזקוני בראשית פרק מז

אנשי חיל פרש"י בקיאים באומנותם וכו' דוגמא אשת חיל כלומר חכמה, ואין לומר כמשמעו שאין דרך נשים לצאת לחיל או לצבא.

4) רמב"ן שמות פרק יח, כ"א

(כא) וטעם אנשי חיל - אנשים ראויים להנהיג עם גדול, כי כל קבוץ ואוסף יקרא חיל, ואינו ביוצאי צבא המלחמה בלבד, וכן חיל גדול מאד (יחזקאל לז י), ובארבה, חילי הגדול (יואל ב כה), ובממון, כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח יז), ישאו על כתף עירים חיליהם (ישעיה ל ו), ובפירות, תאנה וגפן נתנו חילם (יואל ב כב). והנה יקרא איש חיל במשפטים, החכם הזריז והישר. ובמלחמה. הגבור הזריז היודע מערכות המלחמה, ותקרא גם כן האשה אשת חיל (משלי לא י) בהיותה זריזה ויודעת בהנהגת הבית:

5) אבן עזרא משלי פרק לא

(י) אשת חיל מי ימצא - חיל ממון כמו אשה שתקנה חיל וממון בחכמתה מי יוכל למצוא

6) עקידת יצחק בראשית שער כב (פרשת חיי שרה)

אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה (משלי ל"א). קרא לאשה הכלולה בכל המעלות שיזכור אשת חיל על דרך שאמר ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל (שמות י"ח). והם אשר נכלל בהם כל התוארים אשר זכרם יתרו באומרו יראי אלהים אנשי אמת שונאי בצע (שם) ומזה אמר בוועז לרות יודע כל שער עמי כי אשת חיל את (רות ג') וכאומרו במקום אחר אשת חיל עטרת בעלה (משלי י"ב).

7) אבן עזרא רות ג, י"א

(יא) אשת חיל - אפרשנו במשלי:

8) מדרש משלי (בובר) פרשה לא

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

[כט] רבות בנות עשו חיל, ואת עלית על כולנה. זו רות המואביה, שנכנסה תחת כנפי השכינה.

9) מדרש זוטא - רות (בובר) פרשה ד

[יא] ויאמרו כל העם אשר בשער וגו'. אמר ר' אחא כל הנושא אשה כשרה כאלו קיים כל התורה כולה מראש ועד סוף, ועליו הוא אומר אשתך כגפן פוריה וגו' (תהלים קכ"ח ג'), ולפיכך נכתבה אשת חיל מאל"ף ועד תי"ו, ואין הדורות נגאלים אלא בזכות נשים צדקניות שבדור.

10) פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) רות - הוספה

דע כי יש בתחילת ספר זה ג' שאלות מי כתב ספר זה ולמה נסמך אצל ספר משלי ומה היינו צריכין אליו ומה הוריה למדנו ממנו. ..תשובת שאלה ב' לשני פנים, כי שלמה אשר ידבר המשלים מרות זו יצא, והסמך ספרה לספרו, ושלמה אמר בסוף ספרו (משלי לא, י) אשת חיל מי ימצא, והלל ושבח לאשת חיל הרבה באלף בית עד תיו כולן שבחות, וסיים בסוף ספרו (שם לא, ל) שקר החן והבל היופי (שם לא, לא) תנו לה מפרי (מעשיה) [צ"ל ידיה], ולפי שהיתה נעמי אשה יראת יי' ורות אשת חיל שנאמר בה (רות ג, יא) כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את, לכן הזכירם והסמיכם אצל ספר משלי, ללמדך שכל מה שאמר שלמה על אשת חיל על כמותן דבר כמות נעמי וכלתה.

11) זוהר חדש כרך ב (מגילות) מגילת רות [דף כה עמוד ב]

כי צר לי מאד מכם. עליכם מבעי ליה כמד"א [ש"ב א] צר לי עליך מאי מכם א"ר קרוניא אמר רב (כהנא) (נ"א עוקבא) עאקו בלבאי מכם דאתון גרמתון לבניי דימותו.

12) רות רבה ב', י"ד

א"ר זעירא מגלה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה? ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים.

13) מדרש תנחומא (בובר) פרשת בא סימן טז

ונשיא של דור למה היה יוצא וישן לו בגורן, אלא שהיה הדור פרוץ הרבה, והיה יוצא וישן בגורן, בשביל לגדור את הפרוצים, אלא ורחצת וסכת (שם /רות/ ג ג) לא עשתה כן, אלא רות היתה נקיה הרבה, אמרה מי שהיתה רואה אותי כך, אומר זונה זו מה עשתה, ותרד הגורן [ותעש ככל אשר צותה חמותה] (שם שם /רות/ ג /ו), משירדה עשתה כל מה שצותה חמותה.

14) זוהר חדש רות ע"ט ע"א

שאל ר' פדת לבריה של ר' יוסי, רות שנתגיירה מפני מה לא קראוה בשם אחר, א"ל כך שמעתי שבתחלה היה שמה "גלית", וכשנישאת למחלון נתגיירה וקראו שמה רות.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח